

UNITAT 1

TEMA: Grècia: model clàssic de Democràcia

FETS, CONCEPTES I SISTEMES CONCEPTUALS:

- 1- Situació geogràfica de Grècia.
- 2- La Polis Grega: unitat política i social.
- 3- La Democràcia com ideal de la Polis.
- 4- Importància de la llei.
- 5- Les lleis promulgades i la llei natural.

OBJECTIUS:

- 1- Saber situar Grècia dins l'àrea Mediterrània.
- 2- Comprendre la societat de la Grècia Clàssica.
- 3- Assabentar-se dels orígens de la Democràcia Grega.
- 4- Deduir quins són els valors de la Democràcia a la Polis Clàssica.
- 5- Discernir entre una actitud democràtica i una antidemocràtica.
- 6- Adquirir un vocabulari adequat.
- 7- Introduir unes tècniques de treball a l'aula .
- 8- Valorar les lleis i la seva relació amb la naturalesa.

PROCEDIMENTS

- 1.- Obtenció d'informació a partir de fonts primàries i secundàries.
- 2.- Treball d'empatia

TÈCNIQUES DE TREBALL:

- 1.- Lectura mecànica-comprensiva.
- 2.- Identificació de conceptes bàsics.
3. -Establiment de relacions conceptuals.
4. -Parlar en públic, mirant de convèncer

DURADA DE L'ACTIVITAT:

6 sessions

ACTITUDS, VALORS I NORMES:

- 1.- Valorar l'actitud Democràtica com una eina socio-política.
- 2.- Ser conscients del grau de llibertat que comporta un règim democràtic.
- 3.- Aprendre a actuar de forma democràtica.
- 4.- Aprendre a respectar les lleis.
- 5.- Valorar el fet que el líder representi la voluntat de tots

RECURSOS DIDÀCTICS:

A- LECTURA MECÀNICA:

- 1- Lectura individual del text
- 2-Llegir en veu alta el text per un de la classe, els altres companys van seguint en silenci.
- 3- Llegir el text per paràgrafs:
 - . entonació
 - . puntuació
 - . pauses.

B- LECTURA COMPRESIVA:

- 1- Enunciat de les paraules desconegudes.
- 2- Recerca a un diccionari i posterior còpia.
- 3- Resposta a qüestionari sobre comprensió.
- 4- Elaboració d'un mapa que reflecteixi l'espai estudiat.

C- IDENTIFICACIÓ DE CONCEPTES:

- 1- Recerca de unitats temàtiques bàsiques.
- 2- Establiment de relacions concepte-paraules.

D- ESTABLIMENT DE RELACIONS:

- 1- Emplenat de quadre sobre conceptes bàsics.
- 2- Resum i memorització dels principals conceptes

ACTIVITATS D'APRENENTATGE.

1- Idees prèvies. (Avaluació inicial)

Activitat 1-

Feu grups a la classe de quatre o cinc. En cada grup hi haurà un que coordinarà el treball i en farà el resum final, que cadascun escriurà en el seu quadern. Cal que cada grup pensi i comentí sobre aquests punts:

- Creus que l'excés de llibertat seria la causa de què els joves no respectin als pares i professors; què perdin l'interès pels estudis; què faltin a classe; etc. o, simplement és l'excusa que tenen els adults per a imposar-se i fer el que els dona la gana?

.....

.....

- Creus que els pares i fills, mestres i alumnes, homes i dones no són iguals sinó que uns han de manar i els altres han d'obeir?

.....

.....

- Sobre què creus que han de manar els pares als fills quan aquests tenen deu anys? i quan en tenen quinze? i quan en tenen vint?

.....

.....

- Si sou dels que creieu que la llibertat ha de tenir límits, on els posaríeu? Si no ho sou, per què? . Poseu exemples que avalin la vostra argumentació.

.....

.....

- Què penseu que és preferible: l'excés de llibertat, o la manca d'ella? per què?

.....

.....

Una vegada analitzats els punts i comentats per tots s'ha d'arribar a unes conclusions que s'explicitaran ordenades.

.....
.....
.....
.....
.....
.....

Activitat 2 -

Llegeix amb atenció aquesta frase atribuïda a Protàgoras:

“L’home és la mesura de totes les coses; com una cosa em sembla a mi, així és per mi i com et sembla a tu, així és per tu”.

- Estàs d’acord o desacord amb la opinió de Protàgoras?. Comenteu-ho i escriviu la vostra opinió.

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Activitat 3-

Llegiu el text: SITUACIÓ GEOGRÀFICA DE GRÈCIA.

A l’extern sud-oriental d’Europa, endinsat a la Mediterrània, hi ha una petita península: Grècia. És muntanyosa i seca, amb una zona costanera molt retallada i petites corrents.

Al llarg de la seva història, Grècia sempre ha estat rodejada d’Estats més grans, més rics i més

poderosos. Si observem el mapa, i la comparem amb els seus veïns, és una terra petita i sense importància.

No obstant, no hi ha terra més famosa que Grècia; cap poble al llarg de la història ens ha deixat una empremta tan profunda.

Els grecs que varen viure fa vint-i-cinc segles (els "antics grecs") varen escriure relats fascinants sobre els seus deus i herois i encara més sobre ells mateixos. Varen construir vells temples, varen esculpir meravelloses estàtues i varen escriure magnífiques obres de teatre. Ens varen donar alguns dels grans pensadors que ha tingut el món.

ASIMOV, Isaac: *Los Griegos*.

- Una vegada feta la lectura, entens totes les paraules?. Les que no entenguis escriu-les a continuació i busca-les al diccionari.

..... :

..... :

..... :

- Sobre un mapa d'Europa senyala

Mar Mediterrània	Creta	Mar Egea
Mar Jònica	Peloponés	
Mar Tirrena	Mar Negra	
Balcans	Mar Adriàtica	

Organitzador previ-inclusor

Activitat 1-

Llegiu amb atenció aquests textos. Després, feu-ne una segona lectura; un company del grup llegirà en veu alta; procurarà fer totes les pautes necessàries en la lectura: comes, punts i seguits, punts i a part, interrogants, admiracions, i tot allò que cregueu convenient per donar més realisme al text.

Text 1 . La ciutat estat.

..... Poc a poc, els grecs crearen l'ideal de la Polis, una comunitat autònoma formada per una ciutat principal i una petita franja de terra conreada al seu entorn. Per a nosaltres, la polis no és més que una ciutat independent, i no molt gran, de forma que la denominen ciutat-estat.

Cadascuna de les ciutat-estat és considerava una nació separada i considerava com “estrangera” a les persones de les altres ciutats-estats. Cadascuna tenia el seu propi govern, les seves festes i les seves tradicions.

Els grecs sempre varen conservar el seu ideal de polis autònoma, i pensaven que això els donava la llibertat, encara que aquesta polis era governada per uns pocs homes, i que la meitat de la població estava formada per esclaus.

Els grecs lluitaren fins a la mort per la llibertat: fou l'únic poble de l'antigò que va fer-ho. I encara que l'ideal de llibertat no és suficientment àmplia per a nosaltres, va anar ampliant-se al llarg dels segles, i l'ideal de la llibertat, tan important pel món modern, no és més que la llibertat grega, ampliada i millorada.

ASIMOV, Isaac: *Los Griegos*. pàgs. 25-28.

Text 2

La vida cívica

Atenes és una democràcia directa a on tots els ciutadans participen en l'Assemblea (ecclesia). (...); la major part de les ciutats antigues foren governades directament pel conjunt de ciutadans, i de l'Assemblea sorgien tots els poders: legislatiu, executiu i judicial.

Es evident que aquesta forma de govern solament és possible en estats territorialment petits, i solament les assemblees locals dels cantons suïssos poden donar-nos una idea actual de les “ecclesiái” de les repúbliques antigues.

Per a ser ciutadà, per assistir a l'Assemblea del poble, eren necessàries dues condicions: ser de pare atenes i, a partir de la llei de Pericles de l'any 451, que la mare també fos atenesa; en segon lloc havia de ser major d'edat. Un jove aconseguia la majoria d'edat als divuit anys, però com que es feien dos anys de servei militar, no s'accedia a l'Assemblea abans dels vint anys. Els atenesos podien, per decret, concedir la ciutadania a un estranger, i també podien treure-li a un dels seus, acusat d' “atímia”, és a dir, d'inhabilitació cívica.

Text 3

L'opinió d'un partidari de la democràcia

Uns diuen que un és el bé i l'altre el mal i altres diuen que són la mateixa cosa, bona per a uns i dolenta per als altres i, inclús, per al mateix home, bona de vegades i dolenta d'altres. Jo, per la meua part, em sumo a aquests darrers. Les mateixes paraules es diuen sobre allò bell que sobre allò lleig. Crec que si s'ordenés als homes de reunir en un piló les coses que cadascú d'ells considera lletges i després al inrevés, no em deixarien cap, sinó que entre tots les prendrien totes, perquè no tots tenen les mateixes opinions.

ANÒNIM. *Discursos Dúplices.* Escola de Protàgoras.

Activitat 2 -

Una vegada llegits els textos, pren nota a continuació els mots que no entenguis:

Busca en un diccionari el significat de cada un d'ells i escriu a continuació el que signifiquen.

.....
.....

.....
.....

.....
.....

.....
.....

Activitat 3-

A partir de la lectura dels textos intenta contestar al qüestionari següent:

1- Què era una Polis Grega?

.....
.....

2- Quins eren els ideals de la Polis Grega.

.....
.....

3- Quines eren les condicions per a ser ciutadà?

.....
.....

4- Per què defensaven tant l'ideal de polis autònoma?

.....
.....

5- Què vol dir Democràcia directa per a un atenés?

.....
.....

6- Comenteu i contesteu: qui té més raó; els que pensen que allò bo i allò dolent sempre és el mateix o els que creuen que cadascú ho veu de la seva manera? per què?

.....

.....
.....
.....

Activitat 4 -

Identificació de conceptes.

A partir dels textos, busca les diferents unitats conceptuals que poden deduir-se:

1-

.....
.....

2-

.....
.....

3-

.....
.....

4-

.....
.....

Activitat 5 -

Una vegada anotades les idees o conceptes més importants, relaciona les següents paraules amb els conceptes correctes.

POLIS	Participació del poble en les assemblees i governs de les polis.
CIUTADÀ	Grup de ciutadans format per diferents sectors del poble que redactarien les lleis de la polis.
ASSEMBLEA	Possibilitat d'elegir entre diverses opcions la que un creu més convenient.
DEMOCRÀCIA	Parer de cadascú sobre algun assumpte
LLIBERTAT	Varò de la Polis Grega, major d'edat, amb arrels familiars a la Polis.
OPINIÓ	Comunitat autònoma formada per una ciutat principal i petita franja de terres de conreu.

3- Primera baula del pont cognitiu a partir de l'organitzador previ.

Activitat 1 -

Llegeix atentament els textos . Cal fer una segona lectura si no s'han comprés totalment.

Text 1

Ideal de la Democràcia

Els nobles atenesos tenien suficient intel·ligència per comprendre que era millor perdre alguns privilegis pacíficament que perdre-ho tot per la violència.

Entre ells hi havia Soló, un noble de la vella família real, que s'havia enriquit amb el comerç i era també un hàbil poeta. Ric i amb talent, era un home savi, bó i honest, a qui li disgustava la injustícia.

A l'any 594 a.C. fou nomenat arcont i rebé l'encàrrec de revisar les lleis....Soló començà abolint els deutes del poble, perquè aquests iniciessin una vida nova. Acabà amb la pràctica de l'esclavisme per deutes, i alliberà als qui eren esclavitzats. Els qui havien estat venuts fora de l'Àtica foren traslladats de nou a la seva terra a càrrec de l'herald públic. Després acabà amb la pena de mort imposada per Dracó, excepte en cas d'assassinat. Creà, també, nous tribunals formats per ciutadans normals...

També, organitzà el govern atenenc i deixà participar en ell a tot el poble. En lloc d'uns pocs oligarques que elegien tots els seus funcionaris i decidien totes les qüestions, creà una Assemblea que redactaria les lleis i els components de l'Assemblea serien els representants del poble.

Soló va donar un pas polític molt important en permetre, que el poble participés en les reunions de l'Assemblea, aconseguint el que posteriorment es coneix amb el nom de Democràcia.
....

ASIMOV, Issac: *Los Griegos*.

Text 2

Era Pericles un demòcrata o una mena de dictador?

Pericles, molt suficient pel seu prestigi i per la seva intel·ligència, i manifestament insubornable, dominava la multitud respectant la llibertat i la guiava més que no pas era guiat per ella; perquè, no havent adquirit el poder per mitjans indignes, no l'afalagava en els seus discursos, ans gaudia de tanta reputació que la contradeia fins i tot amb ira. I així, quan veia els atenesos inoportunament exaltats i optimistes, amb les seves paraules els esbalaïa fins a fer-los venir por; i, al contrari, si els veia espantats sense raó, els feia recobrar la confiança. En fi, allò era de nom una democràcia, però de fet, era el govern del primer ciutadà.

TUCÍDIDES: *Història de les Guerres del Peloponès*.

Text 3

Les lleis polítiques per sobre de tot.

-Doncs, el que s'atreveixi a infringir unes lleis que són el resultat de moltes proves i de les quals cada article ha estat elaborat pel poble amb el consell i la opinió de consellers benintencionats, aquest farà una falta (...)

-¿ Com no?.

-Per tant, sigui quin sigui l'ordre en que s'imposen unes lleis i uns codis escrits, cal no permetre mai, ni a un individu ni a la multitud, que facin res per infringir-les.

PLATÓ *Polític*

Text 4

L'opinió d'un antidemòcrata grec: perills de l'excés de llibertat.

"Em penso que sempre que una ciutat regida democràticament i assedegada de llibertat, es troba que la presideixen mals governs, i s'emborratxa de llibertat pura, aleshores si els governants no són molt tous i no li concedeixen fer el que li doni la gana, els castiga i els acusa de malvats i d'oligarquics."

" Sí que ho fa" - exclamà.

"I insultà els qui obeeixen els governants" - vaig continuar-, "dient-los que (...) són uns ningú; (...).

" Sí, com no?.

"Així és com un pare"- vaig aclarir-, "acostuma a fer-se semblant al seu fill i a esverar-se davant dels seus fills ja grans, i com un fill s'igualava amb el seu pare, i ja no tem ni respecta als progenitors, perquè vol ser lliure; és com un metec s'igualava amb el ciutadà, i aquest amb el metec; el mateix val per a un foraster."

"Això és el que passa, certament"- va dir ell.

"Sí, és això"- vaig continuar-, "i encara altres foteses per l'estil. El mestre en una situació

així tem els seus deixebles i els afalaga; els deixebles, del mestre, tant se'ls en don, (...). I per damunt de tot, els joves s'equiparen als vells i rivalitzen amb ells de paraula i d'obra, però els vells es rebaixen davant els joves i s'omplen de bon humor i de plasereries, imitant amb això els minyons perquè no sembli que ells són uns malagradosos i uns dèspotes.”

“ Exactament així” - va dir ell ...

“Però el pitjor de l'excés de llibertat que hi ha a aquesta ciutat, estimat amic”- vaig afegir-, es dona quan els homes comprats i les dones comprades no són menys lliures que els seus compradors. I quasi ens hem oblidat de dir fins on arriben la llibertat i la igualtat en les relacions d'home i dones.”

“Per tant, un excés de llibertat sembla que no pot acabar en altra cosa que en una esclavitud exorbitant tant per a l'home com per a la ciutat.”

PLATÓ: *La República*.

Activitat 2 -

Una vegada llegit el text anota a continuació els mots que no entenguis:

.....
.....
.....

Busca en un diccionari el significat de cada un d'ells i escriu a continuació el que signifiquen.

-----

-----

-----

-----

Activitat 3 -

Rellegiu el text 1 i 2, i contesteu:

1- ¿Qui era Soló?

.....
.....

2- ¿Quines foren les reformes polítiques i socials que va realitzar?

.....
.....

3- Per quins motius podia Pericles dominar el poble?

.....
.....

4- ¿Es pot considerar Pericles un demòcrata?. Per què? .

.....
.....

Activitat 4 -

Considera els dos textos de Plató i contesta:

1- Quins són els arguments que dona Plató contra l'excés de llibertat?

.....
.....

2- ¿Qui redacta les lleis polítiques?

.....

.....

3- Argumenta perquè no es poden infringir les lleis, segons el text

.....

.....

4- Consideres a Plató un demòcrata o un antidemòcrata ? per què?

.....

.....

Activitat 5 -

Una vegada realitzats tots els exercicis anteriors i consultant els textos, explicita, en el quadre que tens a continuació, la identificació dels conceptes principals.

	POLIS GREGA
Definició	
Organització social	
Estructura política	

Punts de reflexió:

1- ¿Creus que s'entén igual el concepte de ciutadà avui que en l'època de la Polis Grega?
Per què?

.....
.....
.....

2- És igual la manera d'escollir els representants del poble per a governar avui que en la Polis Grega?. Fes un petit comentari.

.....
.....
.....

3- Enumera les diferències entre el concepte de Democràcia actual amb el concepte que en tenien els Grecs.

ACTUAL	GRECS
.....
.....
.....
.....

4- Creus que les lleis polítiques, que tant han costat de concretar, com diu el text, en forma escrita, no es poden infringir o penses que també hi poden haver “revolucionaris” (contraris a les lleis) eficientment bons?

.....
.....
.....

5- Actualment les democràcies contempen algun tipus de “desobediència civil”?

.....
.....
.....

6- Treball d'empatia.

Feu un discurs “ al estil de Pericles” als companys de classe en el que defenseu la necessitat de fer “karate” com activitat esportiva a l'escola (o qualsevol altra cosa). Heu d'aconseguir que siguin els companys (que primer, no n'estan gens convençuts) els que us ho demanin fer aquesta activitat a vosaltres (com a delegats de curs que sou).

4- Resum. Consolidació de coneixements.

Activitat 1 -

Llegeix amb atenció el text de Sòfocles:

Text 1

(Notícia sobre la tragèdia: Antígona)

Antígona és una tragèdia escrita per Sòfocles aproximadament a l'any 442 a.C. Creont, rei de Tebes, ordena deixar sense sepultura Polínic, germà d'Antígona, com a càstig per haver portat un exèrcit a lluitar contra la ciutat, i fa públic un edicte on es diu que condemnarà a mort a qui contravingui les seves ordres. Malgrat tot, Antígona decideix enterrar al seu germà. Quan està fent-ho és descoberta per els vigilants de Creont i portada a la seva presència

CREONT- (Al guarda) Tu, pots anar-te'n on vulguis. (El guarda surt. Creont continua, adreçant-se a Antígona). I tu respon-me, de forma concisa. Sabies que, per un bàndol, això ha estat prohibit?.

ANTÍGONA- Ho sabia; per què no ho havia de saber?. Era públic.

CREONT- I, amb tot, has gosat transgredir la meva llei?.

ANTÍGONA- Sí, perquè no és pas Zeus que l'ha promulgada, ni la Justícia, que habita amb els déus subterranis, que l'ha fixat entre els homes; no veia tampoc que els teus bàndols tinguin prou força, ja que , els preceptes no escrits i immutables dels déus, un mortal no els pot superar; perquè no són d'avui ni d'ahir, sinó de sempre; són vius; i ningú no sap des de quin dia han

aparegut(...).

SÒFOCLES, *Antígona*

Text 2-

Les lleis de la naturalesa estan sobre de les lleis polítiques.

Un home pot comportar-se irreprotxablement, en harmonia amb la justícia si, quan té testimonis davant, defensa les lleis, i quan està sol, sense testimonis, sosté els dictats de la naturalesa. Perquè les disposicions de la llei són artificials, i, en canvi, les de la naturalesa són necessàries.

Així, un home que desobeeix la llei no s'avergonyeix ni rep càstig si no és observat per qui la compleix ... Diferent és el cas quan desobeeix els dictats de la naturalesa; si són saltats per algú, les conseqüències són igual de greus malgrat que ningú ho observi.

ANTIFÓ *Papirus Oxirincos XI*

Activitat 2-

Una vegada feta la lectura dels dos textos, reflexiona i contesta aquestes qüestions:

1- ¿Què vol dir Antígona quan parla de preceptes no escrits?

.....
.....
.....
.....

2- Quina és l'actitud d'Antígona davant d'una llei que va contra les lleis dels deus?

.....
.....
.....

3- Posa tres exemples de lleis naturals. Posa'n després tres de lleis polítiques

.....
.....
.....

4- Creus que lleis naturals estan per sobre de les lleis polítiques? per què?

.....
.....
.....

5- És moralment justa la prohibició de Creont? per què?

.....
.....
.....

6- És moralment justificable la conducta d'Antígona? per què?

.....
.....
.....

7- Com valores el obeir només si hi ha testimonis davant? Quines conseqüències se'n derivarien si tothom ho fes? .

.....
.....

8- Creus que la moral i les lleis promulgades han de seguir la llei natural ? per què?

.....
.....

Activitat 3 -

Fes un resum d'unes 40-50 paraules per ordenar els conceptes que hem estudiat en les activitats.

BIBLIOGRAFIA DE LA UNITAT I

ASIMOV, Isaac. (1986) *Los Griegos*. Madrid. Alianza Editorial.

FLACELIÈRE, Robert. (1993). *La vida cotidiana en Grecia en el siglo de Pericles*. Madrid. Bolsitemas.

PLATÓ (1988). *La República*. Obres completes V. Gredos, Madrid.

PLATÓ (1992). *El Polític*. Obres completes VI. Gredos, Madrid.

SÒFOCLES. (1992). *Antígona*. Planeta Agostini, Barcelona.

TUCÍDIDES (1955). *Història del Peloponès III*. Bernat Metge, Barcelona.

KIRK, R. i S. (1987). *Textos de los presocráticos*. Gredos, Madrid.